

Vedlegg til KR sak 58/17: Høringssak – Justering av hovedgudstjenesten og alminnelige bestemmelser

Høringsforslag til Justert ordning for hovedgudstjeneste

Et stjerne-tegn () er satt til ledd der menigheten skal stå.*

Nye formuleringer er understreket. Formuleringer som utgår er satt i parentes med liten skrift, og innledes ofte med ordet «Utgår:». Når det er behov for en kort forklaring til en endring, står det i parentes med kursiv skrift og innledes med (NB:).

I. Samling

1| Forberedelse

Kirkerommet er åpent en stund før gudstjenesten, med anledning til stillhet, lystenning og bønn.

(Utgår: kan være åpent.)

(Utgår: å tenne lys og sitte i stillhet, i ettertanke og bønn)

Klokkeringing

Her eller etter 3 Hilsen kan det være:

Kort informasjon om dagens gudstjeneste ved medliturg eller liturg

Informasjonen avsluttes med:

ML/L: «La oss være stille for Gud»

(utgår: eller en annen formulering som innstiller menigheten på å være sammen for Guds ansikt.)

Kort stillhet

Tre klokkeslag

*2 | Inngangssalme

Som preludium kan det fremføres vokal- eller instrumentalmusikk som svarer til dagens karakter. Dette skjer normalt som forspill til salmen.

Det kan være prosesjon under preludiet/forspillet og/eller inngangssalmen. Prosesjonskors bæres først i prosesjonen. Lys, tekstbok, dåpsvann, brød og vin kan også bæres inn, i denne rekkefølgen.

Hvis brød og vin ikke er satt fram på et eget sidebord, eller på alteret før gudstjenesten, bæres det inn i prosesjonen og settes på sidebordet eller på alteret.

Menigheten står under prosesjon, Inngangssalme og Hilsen. (NB. Det betyr at menigheten alltid står under inngangssalmen, og ikke bare når det er prosesjon. Det samme gjelder sluttsalmen (pkt 22).

(Utgår: Før inngangssalmen kan det spilles et preludium, normalt som forspill til salmen, eller synges en korsang.)

*3 | Hilsen (Utgår: Inngangsord)

Når det er dåp i hovedgudstjenesten, velges et av de to første inngangsordene.
Før de to første alternativene til inngangsord kan liturgen si: Kjære menighet.

L | Nåde være med dere og fred fra Gud, vår Far, og Herren Jesus Kristus.

ELLER

L | Vår Herre Jesu Kristi nåde, Guds kjærlighet og Den hellige ånds samfunn være med dere alle.

ELLER

L | I Faderens og ✠ Sønnens og Den hellige ånds navn.

ELLER

L | I Faderens og ✠ Sønnens og Den hellige ånds navn: Vår skaper, frigjører og livgiver.

Tekster på samisk og kvensk, se side 2.85.

Menigheten setter seg.

Om kort informasjon om dagens gudstjeneste ikke er gitt under ledd 1, kan den gis her.

(Utgår: Etter inngangsordet kan menigheten svare: **M** | Amen.)

(Utgår: Inngangsordene kan ledsages av innslag som angir gudstjenestens særpreg og tema.)

4 | Samlingsbønn

Samlingsbønn kan utelates. (NB. Det betyr at den kan utelates alltid eller ved noen gudstjenester)

(NB. Samlingsbønnene finnes på side 19 - 22 i dette dokumentet)

(Utgår: Dagens bønn kan benyttes som samlingsbønn, først og fremst på høytidsdager. Se ledd 8.)

ML | La oss be. (Utgår: **ML** La oss takke og be.)

Samlingsbønner, se side (?)...

ML | Gud, vi ber. (Utgår: Vi ber i Jesu navn.)

A | **Amen.**

5 | Syndsbekjennelse

Plasseres her eller i ledd 16 (Utgår: før forbønnen. *Se ledd 16.*)

Den bes høyt av alle.

(Utgår: Før innledningsordet kan liturgen si **L** | Vår Herre Jesus Kristus sier: Du skal elske Herren din Gud av hele ditt hjerte og av hele din sjel og av all din forstand. Dette er det største og første budet. Men det andre er like stort: Du skal elske din neste som deg selv. **Matt 22,37–39**)

Syndsbekjennelsen innledes med:

Justert hovedgudstjeneste

L Guds barmhjertighet er stor. Jf. Sal 119,156

La oss bøye oss for Gud og bekjenne våre synder.

(Utgår: **L** | La oss bøye oss for Gud og be om tilgivelse.

Eller **L** | La oss ransake oss selv for Guds ansikt og bekjenne våre synder.)

Kort stillhet.

Liturgen kneler under syndsbekjennelse og stillhet. Også menigheten kan knele.

ENTEN A

A: Gud, vær meg nådig!

Jeg har syndet mot deg og sviktet min neste
med tanker og ord, med det jeg har gjort
og med det jeg har forsømt.

Tilgi meg min synd for Jesu Kristi skyld.

Skap i meg et rent hjerte,
og gi meg kraft til nytt liv ved din hellige Ånd.

ELLER B:

A: Gud, vær meg nådig!

Tilgi meg min synd for Jesu Kristi skyld.

Skap i meg et rent hjerte,
og gi meg kraft til nytt liv ved din hellige Ånd.

ELLER C:

A: Gud, du kjenner og elsker oss alle.

Vi har gjort deg imot.

Vi har glemt deg og det du vil vi skal gjøre.

Vi har tenkt mer på oss selv enn på andre.

Tilgi oss for Jesu skyld.

ELLER D

Bokmål:

A: Hellige Gud, du vår skaper:

Vi har vendt oss bort fra deg

og kjenner syndens makt i vårt hjerte.

Tilgi oss, og sett oss fri

til å tjene deg og vår neste.

Nynorsk:

A: Heilage Gud, du vår skapar:

Vi har vendt oss bort frå deg

og kjenner synda si makt i våre hjarte.

Tilgjev oss, og set oss fri

til å tena deg og vår neste.

Til enkelte gudstjenester kan det brukes andre syndsbekjennelser enn disse fire alternativene.

Bønnen kan hentes fra ulike kilder, eller utformes lokalt.

(NB. Dette betyr at syndsbekjennelse 4, 5 og 6 bortfaller som fast syndsbekjennelse)

Syndsbekjennelsen kan følges av et løftesord. (Utgår:Liturgen kan si et løftesord etter syndsbekjennelsen.)

L: Guds ord sier: Dersom vi bekjenner våre synder, er han trofast og rettferdig,

så han tilgir oss syndene og renser oss for all urett. 1 Joh 1,9

ELLER

L: Så høy som himmelen er over jorden, så veldig er Herrens miskunn over dem som frykter ham. Så langt som øst er fra vest, tar han syndene våre bort fra oss. Sal 103,11-12

(Utgår: Det kan være kort stillhet før syndsbejennelsen eller før løftesordet.)

(Utgår: Syndsbejennelser og løftesord, se side 2.35–2.38.)

(NB. Det foreslås å ta bort muligheten til at menigheten kan søke biskopen om å bruke en egenformulert syndsbejennelse fast. Det betyr at Alm best punkt 62 bortfaller).

(NB. Det foreslås å ta bort muligheten til en takkebønn etter løftesordet (jf side 2.38 i Gudstjenesteboken).

6| Bønnerop kyrie

Kyrie eleison synges.

Musikken og teksten til gudstjenestens ordinarieledd hentes normalt fra Den norske kirkes fem godkjente hovedserier. Se noter til musikken side

Ved enkelte anledninger kan bønneropet utformes som et litani (N13 nr 981) eller som lokalt utformet kyrielitani med omkved fra N13 nr 976.1-7. I særskilte gudstjenester kan disse også brukes uten å være knyttet til en litaniform.

Kyrie eleison.

Kriste eleison.

Kyrie eleison.

Eller

Kyrie eleison. Gud Fader, miskunne deg (over oss).

Kriste eleison. Herre Krist, miskunne deg (over oss).

Kyrie eleison. Hellig Ånd, miskunne deg (over oss).

Tekster på samisk og kvensk, se side

(Utgår: Kyrie kan utvides til et kyrielitani. Se side 2.39.)

(Utelates: Kyrie kan utelates i enkelte gudstjenester).

(NB. Når utelatesrubrikken strykes betyr, det at kyrie er obligatorisk i alle hovedgudstjenester)

7| Lovsang gloria

Lovsang gloria synges.

Kan utelates i fastetiden.

L/ML | Ære være Gud i det høyeste

M | **og fred på jorden blant mennesker som Gud har glede i. Vi lover deg, vi priser deg, vi tilber deg, vi opphøyer deg. Amen.**

ELLER

L/ML | Ære være Gud i det høyeste

M | **og fred på jorden blant mennesker som Gud har glede i. Vi lover deg, vi priser deg, vi tilber deg,vi opphøyer deg.**

ML | Vi hyller deg for din store herlighet, Herre Gud, himmelske konge, allmektige Fader.

M | **Vi lover deg, vi priser deg, vi tilber deg, vi opphøyer deg.**

ML | Herre, Guds enbårne Sønn, Jesus Kristus, Guds Lam som bærer verdens synder, miskunne deg over oss. Du som sitter ved Faderens høyre hånd, hør vår bønn.

M | **Vi lover deg, vi priser deg, vi tilber deg, vi opphøyer deg.**

ML | For du alene er hellig, du alene er Herren, du alene er Den høyeste, Jesus Kristus med Den hellige ånd i Faderens herlighet.

M | **Vi lover deg, vi priser deg, vi tilber deg, vi opphøyer deg. Amen.**

Musikken og teksten hentes normalt fra den vedtatte liturgiske musikken (se.?, side?..) Ved enkelte gudstjenester kan en annen lovsang eller ett eller flere lovsangsomkved benyttes. Se side ? 2.41.

Dåp i hovedgudstjenesten skjer normalt her.

8| Dagens bønn

Bønnen fremsies eller messes. Se Gudstjenestepermen side 2.109 – 196.

(Utgår: Dagens bønn kan utelates, få sin plass her, komme i forbindelse med prekenen, eller brukes (først og fremst på høytidsdager) som samlingsbønn.)

(NB. Dette betyr at Dagens bønn blir et fast ledd i alle hovedgudstjenester)

Bønnen innledes med:

L | La oss alle be.

Bønnen avsluttes med:

M | **Amen.**

II. Ordet

I andre hovedgudstjenester enn høymessen kan det være to lesninger, eller én lesning (evangeliet).
Da kan ledd 10 Bibelsk salme / Salme falle bort.
Menigheten står under evangelielesningen og sitter under de øvrige lesningene.

L/ML | La oss høre Herrens ord.

9| Første lesning

Fra Det gamle testamentet

ML | Det står skrevet hos/i ...

Lesningen avsluttes med:

ML | Slik lyder Herrens ord.

(Utgår: Menigheten kan svare:

M | Gud være lovet.)

10| Bibelsk salme / Salme

Det kan synges en bibelsk salme eller en annen salme, være korsang eller kort stillhet mellom lesningene.

11| Andre lesning

Fra Det nye testamentet utenom evangeliene

ML | Det står skrevet hos/i ...

Lesningen avsluttes med:

ML | Slik lyder Herrens ord.

(Utgår: Menigheten kan svare: M | Gud være lovet.)

*12| Evangelium

Halleluja (utgår: /Salme)

Evangelielesningen innledes med hallelujaomkved (se N13 977). Det kan være evangelieprosesjon. Den som bærer boken kan ledsages av lysbærere.

Menigheten står under halleluja, lesning og respons.

I fastetiden kan halleluja erstattes av et sunget svarledd som innholdsmessig svarer til fastetiden (tractus.)

(Utgår: Evangelielelesningen kan innledes og avsluttes med et hallelujaomkved eller en kort salme.)

(Utgår: Det kan også være evangelieprosesjon.)

Lesning

L/ML | Det står skrevet i evangeliet etter ...

Lesningen avsluttes med:

L/ML| Slik lyder det hellige evangelium.

(Utgår: Menigheten kan svare:

M | Gud være lovet.)

Respons

Halleluja-omkved gjentas, eller det synges en kort salme eller et annet svarledd ved menighet eller kor. På førstedager kan det synges et høytidsvers som respons (N13 nr 41, 193, 228)

(Utgår: Dersom det benyttes en salme, kan en synge vers av salmen både før og etter lesningen. Om hele salmen synges før lesningen, kan predikanten lese evangeliet eller en annen pretekst i tilknytning til prekenen.)

13| Preken

Predikanten preker (utgår: normalt) over evangelieteksten. Når første eller andre lesetekst er satt opp som pretekst, kan denne teksten leses her eller på sitt faste sted. Fortellingsteksten kan brukes i stedet for den oppsatte preteksten.

Prekenen holdes fra prekestolen, lesepulten eller et annet sentralt sted i kirkerommet.

(Utgår: I prekendelen kan det i samråd med liturgen legges inn aktualiserende, dramatiserende eller aktiviserende innslag som er samordnet med innholdet i prekenen.)

(Utgår: På høytidsdager, og når det ellers er ønskelig, kan prekenen begynne med en kort innledningsdel før preteksten leses.)

Prekenen avsluttes med lovprisningen: (utgår: kan avsluttes)

L| Ære være Faderen og Sønnen og Den hellige ånd,
som var, er og blir én sann Gud fra evighet og til evighet. Amen.

ELLER

L| Lovet være Gud, vår skaper, frigjører og livgiver. Amen.

(Utgår: Etter prekenen kan det gis tid til stillhet, en kort salme eller meditativ musikk.
Etter prekenen kan det gis tid til stillhet, en kort salme eller meditativ musikk.)

*14| Trosbekjennelse credo

Trosbekjennelsen synges eller fremsies.

Dersom det er dåp i gudstjenesten kan trosbekjennelsen utelates her. Eventuelt kan det synges en trosbekjennessalme.

Menigheten står under trosbekjennelsen.

ML/L | La oss bekjenne vår hellige tro.

A | **Jeg tror på Gud Fader, den allmektige, himmelens og jordens skaper.**

**Jeg tror på Jesus Kristus,
Guds enbårne Sønn, vår Herre,
som ble unnfanget ved Den hellige ånd,
født av jomfru Maria,
pint under Pontius Pilatus,
korsfestet, død og begravet,
før ned til dødsriket,
stod opp fra de døde tredje dag,
før opp til himmelen,
sitter ved Guds, den allmektige Faders høyre hånd,
skal derfra komme igjen
for å dømme levende og døde.**

**Jeg tror på Den hellige ånd,
en hellig, allmenn kirke,
de helliges samfunn,
syndenes forlatelse,
legemets oppstandelse
og det evige liv.**

Amen. *Den apostoliske trosbekjennelse.*

Tekster på samisk og kvensk, se side 2.85 (?).

Eller

A | **Vi tror på én Gud,
den allmektige Far,
som har skapt himmel og jord,
alt synlig og usynlig.**

**Vi tror på én Herre, Jesus Kristus,
Guds enbårne Sønn,
født av Faderen før alle tider,
Gud av Gud, lys av lys,
sann Gud av sann Gud,
født, ikke skapt,
av samme vesen som Faderen.
Ved ham er alt blitt skapt.
For oss mennesker og til vår frelse
steg han ned fra himmelen,
og ved Den hellige ånd og av jomfru Maria
ble han menneske av kjøtt og blod.
Han ble korsfestet for oss under Pontius Pilatus,**

led og ble begravet,
oppstod den tredje dag etter Skriftene
og fór opp til himmelen,
sitter ved Faderens høyre hånd,
skal komme igjen i herlighet
for å dømme levende og døde,
og hans rike skal være uten ende.

Vi tror på Den hellige ånd,
som er Herre og gjør levende,
som utgår fra Faderen og Sønnen,
tilbes og æres sammen med Faderen og Sønnen,
og som har talt gjennom profetene.
Vi tror på én hellig, allmenn og apostolisk kirke.
Vi bekjenner én dåp til syndenes forlatelse
og venter de dødes oppstandelse
og et liv i den kommende verden.
Amen. *Den nikenske trosbekjennelse.*

15| Salme

Salmen kan falle bort dersom trosbekjennelsen synges. Salmen kan synges etter preken og før trosbekjennelsen.

(Utgår: **III** Forbønn) *(NB. Det betyr at Forbønn pkt 17 inngår i hoveddel II. Ordet.)*

16 Kunngjøringer

Kan legges her eller et annet sted i gudstjenesten, eller formidles til menigheten på annen måte.

Synsbekjennelse

Plasseres her eller som ledd 5. (Utgår: etter samlingsbønnen, ledd 4)

Den bes høyt av alle.

(Utgår: Før innledningsordet kan liturgen si:

L | Vår Herre Jesus Kristus sier: Du skal elske Herren din Gud av hele ditt hjerte og av hele din sjel og av all din forstand. Dette er det største og første budet. Men det andre er like stort: Du skal elske din neste som deg selv. **Matt 22, 37–39**)

Synsbekjennelsen innledes med:

L | Guds barmhjertighet er stor. *Sal 119,156*

La oss bøye oss for Gud og bekjenne våre synder.

(Utgår: eller

L | La oss bøye oss for Gud og be om tilgivelse.

Eller L | La oss ransake oss selv for Guds ansikt og bekjenne våresynder.)

Kort stillhet.

Liturgen kneler under syndsbekjennelse og stillhet. Også menigheten kan knele.

ENTEN A

A: Gud, vær meg nådig!

Jeg har syndet mot deg og sviktet min neste
med tanker og ord, med det jeg har gjort
og med det jeg har forsømt.
Tilgi meg min synd for Jesu Kristi skyld.
Skap i meg et rent hjerte,
og gi meg kraft til nytt liv ved din hellige Ånd.

ELLER B:

A: Gud, vær meg nådig!

Tilgi meg min synd for Jesu Kristi skyld.
Skap i meg et rent hjerte,
og gi meg kraft til nytt liv ved din hellige Ånd.

ELLER C:

A: Gud, du kjenner og elsker oss alle.

Vi har gjort deg imot.
Vi har glemt deg og det du vil vi skal gjøre.
Vi har tenkt mer på oss selv enn på andre.
Tilgi oss for Jesu skyld.

ELLER D:

Bokmål:

A: Hellige Gud, du vår skaper:
Vi har vendt oss bort fra deg
og kjenner syndens makt i vårt hjerte.
Tilgi oss, og sett oss fri
til å tjene deg og vår neste.

Nynorsk:

A: Heilage Gud, du vår skapar:
Vi har vendt oss bort frå deg
og kjenner synda si makt i våre hjarte.
Tilgjev oss, og set oss fri
til å tena deg og vår neste.

Til enkelte gudstjenester kan det brukes andre syndsbekjennelser enn disse fire alternativene.
Bønnen kan hentes fra ulike kilder, eller utformes lokalt.
(NB. Dette betyr at syndsbekjennelse 4, 5 og 6 bortfaller som fast syndsbekjennelse)

Syndsbekjennelsen kan følges av et løftesord. (Utgår:Liturgen kan si et løftesord etter syndsbekjennelsen.)

L: Guds ord sier: Dersom vi bekjenner våre synder, er han trofast og rettfærdig, så han tilgir oss syndene og renser oss for all urett. 1 Joh 1,9

ELLER

L: Så høy som himmelen er over jorden, så veldig er Herrens miskunn over dem som frykter ham. Så langt som øst er fra vest, tar han syndene våre bort fra oss. Sal 103,11-12

(Utgår: Det kan være kort stillhet før syndsbejennelsen eller før løftesordet. Liturgen kneler under syndsbejennelse og stillhet. Også menigheten kan knele.)

(Utgår: Syndsbejennelser og løftesord, se side 2.35–2.38.)

(NB. Det foreslås å ta bort muligheten til at menigheten kan søke biskopen om å bruke en egenformulert syndsbejennelse fast. Det betyr at Alm. Best. Punkt 62 bortfaller).

(NB. Det foreslås å ta bort muligheten til en takkebønn etter løftesordet (jf side 2.38 i Gudstjenesteboken).

17| Forbønn for kirken og verden

Forbønnen kan utformes lokalt, eller en kan bruke ferdig formulerte bønner.

Forbønnen ledes fortrinnsvis av en medliturg. De enkelte bønneavsnitt kan leses av flere.

Hvert bønneavsnitt kan avsluttes med
Gud, vi ber

Eller

Det ber vi deg om, Gud.

lest eller sunget av den som ber bønneavsnittet, eller forbønnslederen, liturgen eller kantor/forsanger.

En lokalt utarbeidet forbønn kan disponeres etter følgende temaområder:

1. Jordens folk og nasjoner.
2. Vårt eget land og folk.
3. Den verdensvide kirke og kirken i vårt eget land.
4. Vår egen menighet, våre familier og stedet hvor vi bor.
5. Aktuelle hendelser.

En ber for aktuelle hendelser i de temaområder hvor de naturlig hører hjemme (1-4), eller i et eget avsnitt (5).

Se mer utførlig beskrivelse av temaområdene, modeller for lokalt tilrettelagte forbønner og formulerte forbønner, [side 23 - 35 i dette dokumentet](#).

Forbønnen kan innledes med:

ML/L: La oss be for kirken og verden.

Menighetssvar

Etter hvert bønneavsnitt følger et menighetssvar, sunget eller lest. *Se s. 00.*

Vi minnes de døde og ber for de sørgende

Forbønnen kan avsluttes med at menigheten minnes dem som er døde, og som det er holdt gravferd for den siste uken, eller siden sist menigheten var samlet.

ML/L: Vi reiser oss og minnes dem i vår menighet det er holdt gravferd for siden sist vi var samlet.

Menigheten reiser seg.

Navnene til de avdøde leses opp.
Kort stillhet.

ML/L: Lær oss å telle våre dager, så vi kan få visdom i hjertet. *Sal 90,12*

Eller

ML/L: Jesus sier: ”Jeg er oppstandelsen og livet. Den som tror på meg, skal leve om han enn dør.” *Joh 11,26*

Deretter kan denne eller en lignende bønn bes:

ML/L: Barmhjertige Gud, trøst de sørgende og vær dem nær i tiden som kommer.

Her kan forbønnens menighetssvar synges.

Dersom det ikke feires nattverd i gudstjenesten, samles takkofferet inn her.

Under takkofferet kan det fremføres egnet instrumental- eller vokalmusikk.
Innsamlingen kan skje i kirkebenkene eller ved at man går rundt alteret.

Takkofferet (utgår: kan) avsluttes med:

L: Evige Gud, din er jorden og det som fyller den. Alt vi eier tilhører deg. Av ditt eget gir vi deg tilbake.

A eller L: Ta imot oss og våre gaver i Jesu navn. Amen.

III. NATTVERD (utgår: IV)

18. Forberedelse av måltidet, Menighetens takkoffer

Takkoffersalme (utgår: Salme)

Menighetens takkoffer (utgår: kan) samles inn mens salmen synges. Bordet dekkes. Brød og vin hentes fra et sidebord eller kan stå på nattverdbordet fra gudstjenestens begynnelse.

(utgår:Takkofferet bæres fram mens alterbordet dekkes, dersom det ikke har skjedd ved gudstjenestens begynnelse.) (Utgår: Brød legges på disken, og vin helles i kalken.)

Forberedelsen (utgår: kan) avsluttes med:

L: Velsignet er du, Gud. Din er jorden og alt som fyller den. Av ditt eget gir vi deg tilbake. Foren din kirke av alle folkeslag og tungemål. Likesom kornet er blitt ett i brødet og druene i vinen, så gjør oss til ett med hverandre og med Herren Jesus Kristus.

A eller L: Ta imot oss og våre gaver i Jesu navn. Amen.

ELLER

L: Evige Gud, din er jorden og det som fyller den. Alt vi eier tilhører deg. Av ditt eget gir vi deg tilbake.

A eller L: **Ta imot oss og våre gaver i Jesu navn. Amen.**

*19. Takksigelse og bønn

Hilsen PREFASJONSDIALOG

L: synger eller sier: Herren være med dere.

M: reiser seg og synger: **Og med deg være Herren.**

L: Løft deres hjerter.

M: Vi løfter våre hjerter til Herren.

L: La oss takke Herren vår Gud.

M: Det er verdig og rett.

Innledende lovprisning PREFASJON

Den innledende lovprisningen er enten knyttet til kirkeåret ([se side 35 – 37 i dette dokumentet](#)) eller tilpasset den enkelte nattverdbønn ([se side 38 – 45 i dette dokumentet](#)).

Hellig SANCTUS

A synger: **Hellig, hellig, hellig, er Herren Sebaot. All jorden er full av din herlighet. Hosianna i det høyeste. Velsignet være han som kommer i Herrens navn. Hosianna i det høyeste.**

Nattverdbønn med innstiftelsesordene VERBA

Nattverdbønner med innstiftelsesord, se s. 00.

(NB! Innstiftelsesordene og leddet Troens mysterium, samt en bønn før Fadervår er nå satt inn i hver av nattverdbønnene)

Mens ordene messes eller fremsies, eller etter hver del av innstiftelsesordene, løfter liturgen først brødet, deretter vinen.

(Utgår: Under innstiftelsesordene løfter liturgen først disken, deretter kalken).

Fadervår

leses eller synges.

A: Vår Far i himmelen!

La navnet ditt helliges.

La riket ditt komme.

La viljen din skje på jorden slik som i himmelen.

Gi oss i dag vårt daglige brød,

og tilgi oss vår skyld,

slik også vi tilgir våre skyldnere.

Og la oss ikke komme i fristelse,

men frels oss fra det onde.

**Før riket er ditt, og makten og æren i evighet.
Amen.**

Eller

**A: Fader vår, du som er i himmelen.
La ditt navn holdes hellig.
La ditt rike komme.
La din vilje skje på jorden som i himmelen.
Gi oss i dag vårt daglige brød.
som vi òg forlater våre skyldnere.
Led oss ikke inn i fristelse,
men frels oss fra det onde.
Før riket er ditt,
og makten og æren i evighet. Amen.**

Det er også anledning til å benytte Fadervår etter 1920 liturgien.
Tekster på samisk og kvensk, se s. 00.

***20. Nattverdmåltidet**

Menigheten står helt til de første går fram til nattverd.

Brødsbrytelse

Nattverdmåltidet kan innledes med brødsbrytelse:

(Utgår: Når det skal være brødsbrytelse, kan liturgen si):
(NB: *Leddene er flyttet fram foran Fredshilsen Pax*)

L: Brødet som vi bryter, gir oss del i Kristi kropp.
Vinen som vi drikker, gir oss del i Kristi blod

Fredshilsen PAX

Her kan følge

L: Guds fred være med dere.

M: Guds fred være med deg.

Her kan en føye til:

L: La oss hilse hverandre med et tegn på fred.

Menigheten hilser hverandre med håndtrykk og sier «Guds fred» eller lignende ord.

(Utgår: For en mer utførlig fredshilsen, se Veiledningen, s. 00.)

Du Guds Lam AGNUS DEI

**A synger: Du Guds Lam, som bærer verdens synder,
miskunne deg over oss.
Du Guds Lam, som bærer verdens synder,**

**miskunne deg over oss.
Du Guds Lam, som bærer verdens synder,
gi oss din fred.**

L: Kom, for alt er gjort ferdig.

Invitasjonen kan alternativt gis før *Du Guds Lam*, slik at den synges under utdelingen.

(Utgår: Liturgen kan si, her eller etter *Du Guds Lam*)

Utdeling

Utdelingsmåter, se Alminnelige bestemmelser (side 5.3 – 5.15 og Veiledning til hoveddelene i gudstjenesten (side 8.39 -8.57 i Gudstjenesteboken 2011).

Under utdelingen kan det synges en eller flere salmer, korsang eller annen egnet musikk.

Utdelingsordene lyder:

Dette er Jesu kropp.

Dette er Jesu blod.

Tekster på samisk og kvensk, se s. 00.

Eller

Dette er Jesu legeme.

Dette er Jesu blod.

Eller

Kristi kropp, gitt for deg.

Kristi blod, utøst for deg.

(Utgår: Den enkelte kan svare: Amen.)

Barn og andre som kommer fram og som viser at de ikke skal motta nattverden, velsignes av den som bærer brødet, med håndspåleggelse eller korstegning. (Utgår: Som velsignelsesord anbefales et av følgende ord:)

Liturgen kan si dette eller lignende:

Herren velsigne deg og bevare deg og føre deg til det evige liv.

(Utgår: Gud velsigne deg og bevare deg. eller

Herren velsigne deg og bevare deg fra det onde og føre deg til det evige liv.)

Når det er utdeling med felles knefall, kommer fredsønsket enten etter hvert knefall eller til slutt.

(Utgår: kan fredsønsket komme til slutt eller etter hvert knefall.)

Etter utdelingen :

L: Den korsfestede og oppstandne Jesus Kristus har nå gitt oss sitt hellige legeme og blod som han gav til soning for alle våre synder.

A eller L: Han styrke oss og holde oss oppe i en sann tro til det evige liv.

L: (utgår: kan tilføye) Fred være med dere.

M: Amen

(NB! En fredshilsen bør besvares med et «amen»)
Tekster på samisk og kvensk, se s. 00.

21. Måltidets avslutning

Alteret ryddes. Beger og disk dekkes med nattverdklede.

Takkebønn

En av de følgende takkebønner bes:
(Utgår: en lokalt utformet eller en annen egnet)

L/ML: Vi takker deg, nådige Gud, du som gjennom brødet og vinen har gitt oss del i Jesu Kristi seierrike død og oppstandelse. Vi ber deg:

A eller L/ML: **Styrk oss ved din Ånd til vitnesbyrd og tjeneste i verden.**

Eller

L/ML: Vi takker deg, himmelske Far, for dine velsignede gaver. Vi ber deg at du ved disse gavene vil bevare oss i troen på deg, forene oss i din kjærlighet og stadfeste i oss håpet om det evige liv, for Jesu Kristi skyld.

Eller

L/ML: Trofaste Gud, du som i dåpen har gitt oss barnekår og gjort oss til arvinger i ditt rike. Vi takker deg for dette måltidet, hvor du har gitt oss syndenes forlatelse og fornyet i oss troen på dine løfter.

Vi ber deg:

A eller L/ML: **Styrk oss ved din Ånd til vitnesbyrd og tjeneste i verden.**

Eller

L/ML: Vi takker deg, visdommens Gud, for ditt måltids dype hemmelighet: Brødet vi har brutt, er ett. Din Sønn har gitt sitt liv for én verden og én menneskehet. Vi ber deg: (NB: «Vi ber deg» sies ikke av A, kun av L eller ML)

A eller L/ML: **Hjelp oss å høre det rop du har hørt, å se den nød du har sett, og å elske vår neste som oss selv.**

(Utgår: Kalk og disk dekkes med kalkkledet. Kalk og disk, samt vinkanne og brødeske, kan om ønskelig settes tilbake på sidebordet.)

IV. Sendelse

*22. Salme

Salmen kan flyttes til Postludium/Utgangsprosesjon, ledd 25.

*23. Velsignelse

Velsignelsesord som kan benyttes på andre hovedgudstjenester enn høymessen, se s. 00.

Velsignelsen leses eller synges.

Menigheten står under velsignelsen.

Velsignelsen kan mottas ved at den enkelte gjør korsets tegn.

Innledning til velsignelsen kan være:

Lovprisning BENEDICAMUS

L/ML synger: La oss prise Herren.

M: Gud være lovet. Halleluja. Halleluja. Halleluja.

Eller

Hilsen SALUTATIO

L sier eller synger: Herren være med dere.

M: Og med deg være Herren.

Eller

L sier: Ta imot velsignelsen.

L: Herren velsigne deg og bevare deg.

Herren la sitt ansikt lyse over deg og være deg nådig.

Herren løfte sitt åsyn på deg og gi deg fred. ✠

Tekster på samisk og kvensk, se s. 00.

Menigheten kan synge:

M: Amen. Amen. Amen.

3 x 3 BØNNESLAG

*24. Utsendelse

Dersom menigheten blir sittende under det etterfølgende postludiet, kan utsendelsesordene sies etter postludiet.

L/ML: La oss gå i fred,

A: i Jesu Kristi navn.

(Utgår: eller **A: og tjene Herren med glede.**

Eller **L/ML: Gå i fred.)**

Eller

L/ML: Gå i fred. Tjen Herren med glede.

- eller et av følgende skriftord:

(NB! De tre skriftordene på side 2.84 er tatt inn her – se nedenfor) (Utgår: eller et annet utsendelsesord som passer til dagens særpreg. Det kan eventuelt også formuleres egne utsendelsesord. Se s. 55.)

Gud gav oss ikke en ånd som gjør motløs; vi fikk Ånden som gir kraft, kjærlighet og visdom **2 Tim 1,7**

Gå i fred.

Guds fred, som overgår all forstand, skal bevare deres hjerter og tanker i Kristus Jesus **Fil 4,7**

Gå i fred.

Kristus sier: ” Dere har ikke utvalgt meg, men jeg har utvalgt dere og satt dere til å gå ut og bære frukt, en frukt som varer.” **Joh 15,16**

Gå i fred.

*25. Postludium/Utgangsprosesjon

Dersom det er utgangsprosesjon, kan menigheten følge etter prosesjonen.

I stedet for postludium kan det synges en salme mens menigheten går ut.

Etter gudstjenesten kan kirkerommet være åpent en stund, med anledning til stille bønn og ettertanke.

Det diakonale oppdraget ved utsendelsen kan også følges opp ved fellesskapssamling, ved soknebud, annen besøkstjeneste, forbønnstjeneste og andre handlinger.

SAMLINGSBØNNER

Samlingsbønnen bes av en medliturg eller av hele menigheten. Når syndsbekjennelsen er lagt til

samlingsdelen, bes samlingsbønnen av en medliturg, mens hele menigheten ber syndsbejennelsen.

1.

Hellige Gud, vi er samlet for ditt ansikt
for å møte din kjærlichkeit og sannhet.

Send oss din Ånd

og gjør oss åpne for det du vil gi oss.

La ditt ord slå rot i våre hjerter,

så Kristus lever i oss, og vi blir ett i deg

og tjener deg i alle ting.

2.

Gode Gud, du som gir liv til alt som lever,

vi priser deg for jordens skjønnet,

og for alt som lar oss kjenne at du er god.

Her for ditt ansikt ber vi: Gi oss lyttende ører,

takkneilige hjerter og tjenende hender,

så vi kan høre ditt ord, lovprise deg for din godhet,

og i ord og gjerning vitne om dine storverk.

3.

Herre, jeg er kommet inn i dette ditt hellige hus

for å ta imot hva du Gud Fader, min skaper,

du Herre Jesus, min frelser,

du Hellige Ånd, min trøster i liv og død,

vil gi meg.

Lukk nå opp mitt hjerte ved din Hellige Ånd,

så jeg kan sørge over mine synder,

leve i troen på din nåde

og sammen med hele ditt folk fornyes hver dag

i et sant og hellig liv.

4.

Gud, vi er kommet inn i ditt hellige hus

for å ta imot det du vil gi oss.

Lukk nå opp våre hjerter,

så vi kan fornyes i troen på deg.

5.

Bønnen kan bes av alle, eller som "hermebønn" ved at den som leder bønnen, sier en og en setning som gjentas av alle.

ML Gud, du er midt iblant oss.

A Gud, du er midt iblant oss.

ML Du omgir oss på alle sider.

A Du omgir oss på alle sider.

ML Hold oss i din hånd.

A Hold oss i din hånd.

6.

I og med at denne samlingsbønnen inneholder syndsbejkenelse, kan syndsbejkenelsen utelates eller i gudstjenesten. (Utgår: utelates syndsbejkenelsen)
Bønnen synges som vekselsang mellom Liturg, ML (forsanger/e) og menighet.

L: Trofaste Gud, du gir oss nytt liv i den hellige dåp.
Vi blir merket med korsets tegn ✠.

L/ M: **Vi er dine barn. Forny i dag vår tro og vår kjærlighet.**

M/L øser opp vann tre ganger fra døpefonten, som ved dåp.

L: Som regnbuen lyser dine løfter, Gud
- et tegn på din pakt med hver levende skapning.

ML: Vi kommer til deg med vår takk og vår sang.

M: **Vi kommer til deg med vår takk og vår sang.**

ML: Du er vårt håp.

M: **Du er vårt håp.**

L: Du kjenner våre liv. Ingenting er skjult for deg.

ML: Vi har gjort imot din vilje, vi bryter dine bud.

M: **Vi har gjort imot din vilje, vi bryter dine bud.**

ML: Tilgi oss, Gud.

M: **Tilgi oss, Gud.**

L: Du reiste Jesus opp fra graven.

I dåpen reises vi opp til nytt liv med ham.

ML: Som regnbuen lyser dine løfter, Gud

M: **Som regnbuen lyser dine løfter, Gud**

ML: - et tegn på din pakt med hver levende skapning

M: - **et tegn på din pakt med hver levende skapning**

7.

Denne bønnen er spesielt anvendelig i gudstjenester med mange barn.

En gruppe barn kan stå foran menigheten og vise tegnene. De i menigheten som ønsker det, kan gjøre håndbevegelsene sammen med barna.

Løftede hender

ML/L: Kjære Gud, du er hos oss.

Tenn ditt lys i oss.

Hendene i kryss foran brystet

ML/L: Kjære Jesus, du går med oss.

La oss få leve i din fred.

Hendene mot hverandre foran brystet med fingertuppene opp

ML/L: Kjære Gud, du ser oss.

Ta imot våre tanker og stille bønner.

Hendene strakt ut foran oss med håndflatene opp

ML/L: Kjære Jesus, du tar våre hender i dine.

Led oss på din gode vei.

Vi tar dem som sitter ved siden av oss, i hånden.

ML/L: Gode Hellige Ånd, takk for at vi ikke er alene.

Hjelp oss å se hverandre med kjærlighet.

8.

Hellige Gud, du som har gitt oss livet i gave.

Takk for at du tar imot oss i dåpen
og styrker oss i nattverdens måltid.

Led oss ved ditt ord

og gjør oss åpne for det du vil gi oss.

9.

ML: Gud, du som skapte alt ved ditt ord,

A: jord og hav og himmel tilhører deg.

ML: Du omgir oss med ditt nærvær,

A: hver celle er bærer av din skaperkraft.

ML Ånden gir glede til alt som lever,

A: og med din ånd lengter vi etter rettferdighet -

ML at skaperverket skal bli løst fra sine lenker,

A: og sultne skal få mat,

ML at fanger skal få frihet,

A: og at riket ditt skal komme med fred til jorden. Amen.

10.

Modell for lokalt utformet samlingsbønn

Til enkelte gudstjenester kan det brukes andre samlingsbønner enn de som foreligger her.

Bønner kan hentes fra ulike kilder, eller utformes lokalt.

1. Bønnen skal være et uttrykk for vår kirkes tro og bekjennelse og den skal ha liturgisk og poetisk bærekraft.
2. Det viktigste i bønnen er å gir ord til at vi er sammen for Guds ansikt, som fellesskap, som enkeltmennesker og som del av skaperverket. Bønnen skal uttrykke forventning og glede over møtet med Gud i gudstjenesten.
3. Samlingsbønnen kan vektlegge ulike motiver, for eksempel:
 - Søndag som oppstandelsesdag. *(NB. Kun rekkefølgen av motiv er endret her)*
 - Jesu Kristi nærvær når vi samles i hans navn.
 - Lengsel etter å være i Guds hus.
 - Takknemlighet over å være funnet og tatt imot av Gud.
 - Overgivelse til Gud.
 - Dåpspåminnelse.
 - Åpenhet for Ordets gjerning i våre liv.
 - Samlingen om ord og sakramenter.
 - Kallet til oppbrudd og etterfølgelse.

11.

Samlingsbønn når det har skjedd ulykker eller katastrofer

Når en ulykke eller katastrofe har rammet lokalsamfunnet, nasjonen eller et annet område i verden, er det naturlig å la åpningen av menighetens hovedgudstjeneste bære preg av dette.

Dette bør gjøres når ulykken og katastrofen er av en slik art at den berører hele menigheten, eller nyheten om den er allment kjent og menigheten dermed er innforstått med hvorfor dette nevnes. Når ulykke og sorg angår en eller noen få i menigheten, er det mer naturlig å ta dette med i menighetens forbønn.

Et eller flere passende bibelord, kan benyttes på samlingsbønnens plass, for eksempel Sal 130,1-2; Sal 38,22-23; Sal 44,25-27; Sal 10,1.12b.14

Sammen med eller i stedet for bibelordet kan det bes en egnet bønn, utformet lokalt eller hentet fra Sørgegudstjenesten, Bønnebok for Den norske kirke (se bønn nr 144, 145, 146 og 163) - eller andre kilder. Som bønn kan også et velvalgt salmevers benyttes, for eksempel Norsk salmebok nr 747, 749, 750, 751 og 678.

Bønnen kan innledes med noen ord om den aktuelle ulykke/katastrofe. Dersom bibelord benyttes kan det sies:

L: Våre ord kommer til kort i møte med det ufattelige. La oss derfor hente ord fra Bibelen til vår klage og bønn:

Etter bønnen kan det være stillhet, som kan innledes slik:

L: La oss være stille i ettertanke og bønn

Deretter anbefales det at gudstjenesten fortsetter med Kyrie eleison eller et passende Kyrielitani.

I. TEMAOMRÅDER

Forbønn for kirken og verden – lokalt forankret (Utgår: tilrettelagt)

Forbønnen forankres lokalt enten det er ferdig formulerte bønner eller forbønn som skrives til den enkelte gudstjeneste.

Lokal forankring skapes ved å involvere menighetens medlemmer både i utarbeidelsen av forbønnen og ved å lede forbønnen i gudstjenesten.

En lokalt utarbeidet forbønn kan disponeres etter temaområdene nedenfor. Under hvert temaområde er det listet opp en rekke stikkord, til hjelp i menighetens forarbeid med bønner. Når den konkrete bønner skal utformes, vil det være nødvendig å gjøre et utvalg i stikkordslisten, eventuelt også ta inn andre tema ut fra den aktuelle situasjonen og ut fra det preget man vil at gudstjenesten skal ha.

Noen stikkord er i det følgende listet opp under flere temaområder. Det betyr at de kan komme til uttrykk under den del av forbønnen hvor det er aktuelt og naturlig.

Rekkefølgen for temaområdene kan endres. Det samme gjelder rekkefølgen på stikkordene under det enkelte temaområde. Slik vil forbønnen i praksis kunne fokusere på det som er karakteristisk for den aktuelle gudstjenesten.

Forbønn for gudstjenestens takkeoffer tas inn under det tema som er naturlig.

(NB: Følgende tekst er flyttet fram hit, fra side 2.65 i Gudstjenesteboken 2011)

Menighetssvarene kan være lest eller sunget. Ulike menighetssvar finnes i:

- Liturgisk musikk for hovedgudstjeneste i Den norske kirke
- Godkjente salmebøker
- Bønneboken
- Den norske kirkes digitale gudstjenestebibliotek
- Organistens gudstjenestebok
- Andre kilder

1. Jordens folk og nasjoner

Mennesker i nød: Mennesker rammet av ulykker og katastrofer, fattigdom, krig og konflikter og annen nød og krise.

Kamp for fred og rettferdighet.

Vern om menneskeverdet, fra livets begynnelse til livets slutt.

Vern om skaperverket.

Annen internasjonal forvaltertjeneste.

Mennesker med lederansvar i verdenssamfunnet.

Internasjonale organer og organisasjoner.

2. Vårt eget land og folk

Mennesker i nød: Syke, ensomme, fattige, mennesker utsatt for vold og overgrep, mennesker rammet av ulykker, katastrofer og kriser.

Mennesker med lederansvar (nasjonalt, regionalt og lokalt).

Kongen og hans hus (Kongen bør nevnes ved navn).

Barns og unges oppvekstvilkår.

Arbeid med å integrere og inkludere ulike grupper.

Vern om menneskeverdet, fra livets begynnelse til livets slutt.

Vern om skaperverket.

Vårt eget lands rolle i verdenssamfunnet.
Annen forvaltertjeneste, nasjonalt og regionalt.

3. Den verdensvide kirke og kirken i vårt eget land

Den verdensvide kirken. Misjon og diakoni.
Misjonsprosjekter og vennskapsmenigheter.
Mennesker som blir forfulgt på grunn av sin tro.
Den norske kirkes lederskap og styrende organer, nasjonalt og regionalt.
Bispedømmets biskop (bør nevnes ved navn).
Kirkens gudstjenesteliv, diakoni og trosopplæring.
Andre kirkesamfunn i Norge.
Kontakt og dialog med andre trossamfunn.
Evangeliets fremgang.

4. Vår egen menighet, våre familier og stedet hvor vi bor

Lokalmenighet, døpte, konfirmanter, barn, unge og andre.
Mennesker med lederansvar i menigheten.
Aktuelle planer og prosjekter.
Gudstjenesteliv, diakoni og trosopplæring.
Mennesker, grupperinger og institusjoner i lokalsamfunnet. Barnehage, skole, syke/aldershjem og lignende.
Arbeidsplasser, familie, nære relasjoner, naboskap, alle som er sammen på gudstjenesten.
Mennesker som har bedt om forbønn.
Lokal forvaltertjeneste og vern om skaperverket.
Kall til tro og tjeneste.

5. Aktuelle hendelser.

Det bes for aktuelle hendelser i de temaområder ovenfor hvor de naturlig hører hjemme, eller det kan bes for dem i et eget avsnitt.

II. MODELLER FOR LOKALT TILRETTELAGTE FORBØNNER

Forbønnsmodell 1 (følger temaområdene)

Når denne bønningen forberedes, bør det gjøres klart om bare bønneemner skal nevnes, eller om det skal utarbeides fullstendige bønner. Et bønneemne bør være kort og presist formulert og på den måten angi retning og være til hjelp for den enkeltes stille bønn.
Dersom det utarbeides fullstendige bønner, kan stillheten i hvert bønneledd utelates.

ML/L: La oss be for jordens folk og nasjoner.

ML: Vi ber for/om.../takker for

Her nevnes noen konkrete bønneemner, eller en formulert bønn om temaet i overskriften.

(Stille bønn)

Gud, vi ber.

M: Menighetssvar

ML/L: La oss be for vårt eget land og folk.

ML: Vi ber for/om.../takker for

Her nevnes noen konkrete bønneemner, eller en formulert bønn om temaet i overskriften.

(Stille bønn)

Gud, vi ber.

M: **Menighetssvar**

ML/L: **La oss be for den verdensvide kirke og kirken i vårt eget land.**

ML: Vi ber for/om.../takker for

Her nevnes noen konkrete bønneemner, eller en formulert bønn om temaet i overskriften.

(Stille bønn)

Gud, vi ber.

M: **Menighetssvar**

ML/L: **La oss be for vår egen menighet og stedet hvor vi bor.**

ML: Vi ber for/om.../takker for

Her nevnes noen konkrete bønneemner, eller en formulert bønn om temaet i overskriften.

(Stille bønn)

Gud, vi ber.

M: **Menighetssvar**

Forbønnen kan avsluttes med:

ML/ L: I stillhet vil vi nå legge fram for deg det hver og en av oss har på hjertet.

Stille bønn

L: Gud, vi ber.

(eller: I dine hender, Gud, legger vi alt og alle vi nå har bedt for, i Jesu Kristi navn).

M: **Menighetssvar**

Forbønnsmodell 2 (lystenning)

Denne modellen kan være aktuell blant annet i gudstjenester hvor barn og unge (for eksempel konfirmanter) tar del i forberedelse og gjennomføring gudstjenesten.

Velg 3 – 6 av bønneemnene og utform dem i samsvar med modellen nedenfor.

Eventuelt kan bønnen disponeres etter temaområdene (se s. 000)

Hvert av bønneavsnittene kan gjennomføres slik:

ML/ L: La oss vende oss til Gud i bønn

Vi tenner et lys for...

Et lys tennes på en lysglobe eller på et bord med bønnelys.

og takker / ber for / om...

Her følger en eller flere bønner for det bønneemnet lyset ble tent for.

Her kan følge *Bønnestillhet*

Gud, vi ber.

M: **Menighetssvar**

Forbønnsmodell 3 (salme)

Salmer kan egne seg til bruk under forbønnen, gjerne slik at de synges vers for vers.

Det kan da utformes aktuelle bønner med utgangspunkt i hvert enkelt vers.

Eksempel på noen egnede salmer:

Vi rekker våre hender frem ([N13 678](#))

Vær meg nær, å Gud ([N13 626](#))

Jeg folder mine hender små ([N13 731](#))

Da jeg trengte en neste ([N13 671](#))

Gi fred, å Herre Gud, gi fred ([N13 730](#))

Vår himmelske Far ([N13 632](#))

Forbønnsmodell 4 (fire himmelretninger)

Denne modellen kan blant annet være aktuell i gudstjenester med misjon og internasjonal diakoni som tema.

Det utarbeides aktuelle bønner som har sammenheng med hver av de fire himmelretningene. Det kan være bønner for søsterkirker, mennesker i for konflikter og katastrofer, for skaperverket eller aktuelle hendelser. Forbønn for gudstjenestens takkeoffer kan plasseres ved den himmelretningen der det er naturlig.

Forbønnen kan innledes slik:

ML/L: La oss be for kirken og verden ved å reise oss og vende oss i de fire himmelretningene.

Menigheten reiser seg.

1. Øst

ML/L: Vi vender oss mot øst og ber for våre søsken der.

Menigheten vender seg i den angitte himmelretningen.

Et lys kan tennes mot øst, på en lysglobe eller på et bord med fire bønnelys.

Vi ber for/om... /takker for ...

Her følger en eller flere bønner som har sammenheng med Øst.

Den som ber, avslutter bønner med: Gud, vi ber

A: Din vilje skje, din vilje skje, din vilje skje på jorden, å Gud.
eller et annet passende menighetssvar.

2. Vest

L: Vi vender oss mot vest og ber for våre søsken der.

Menigheten vender seg i den angitte himmelretning.

Et lys kan tennes mot vest, på en lysglobe eller på et bord med fire bønnelys.

Vi ber for/om... /takker for ...

Her følger en eller flere bønner som har sammenheng med Vest.

Den som ber, avslutter bønner med: Gud, vi ber

A: Din vilje skje, din vilje skje, din vilje skje på jorden, å Gud.
eller et annet passende menighetssvar.

3. Sør

L: Vi vender oss mot sør og ber for våre søsken der.

Menigheten vender seg i den angitte himmelretning.

Et lys kan tennes mot sør, på en lysglobe eller på et bord med fire bønnelys.

Vi ber for/om... /takker for ...

Her følger en eller flere bønner som har sammenheng med Sør

Den som ber, avslutter bønnen med: Gud, vi ber

A: Din vilje skje, din vilje skje, din vilje skje på jorden, å Gud.
eller et annet passende menighetssvar.

4. Nord

L: Vi vender oss mot nord og ber for vår egen del av kirken og verden.

Menigheten vender seg i den angitte himmelretning.

Et lys kan tennes mot nord, på en lysglobe eller på et bord med fire bønnelys.

Vi ber for/om... /takker for ...

Her følger en eller flere bønner som har sammenheng med Nord.

Den som ber, avslutter bønnen med: Gud, vi ber

A: Din vilje skje, din vilje skje, din vilje skje på jorden, å Gud.
eller et annet passende menighetssvar.

Forbønnsmodell 5 (Bønnevandring)

Se veiledning, s.000.

Bønnevandring (**Utgår:** kan skje) skjer under forbønnen i gudstjenesten (**Utgår:** eventuelt samtidig med nattverd måltidet.) Bønnevandringen kan også utvides til å bli en egen vandregudstjeneste.

Underveis i vandringen bør det være musikk, gjerne en veksling mellom instrumentalmusikk og sang, enten korsang eller solosang.

Eksempler på stasjoner i bønnevandringen:

- Stille bønn ved alterringen – mulighet til å knele ned i bønn og ettertanke.
- Personlig forbønn, eventuelt med håndspåleggelse – på et sted i rommet der det er mulig å være litt tilbaketrukket.
- Velsignelse – den enkelte kan knele mens en medarbeider legger hånden på hodet og velsigner med en fast formulert velsignelse.
- Dåpspåminnelse – ved døpefonten. Den enkelte blir tegnet med korsets tegn og hører et løftesord.
- Bønnekrukke – mulighet for å skrive bønnelapper, eventuelt tegne bønner (for barn og voksne som lettere uttrykker seg med tegning enn med ord). Velg gjerne papir i forskjellige farger, med opplysning om at de som skriver på et bestemt farget ark, ønsker bønnene lest opp. Bønnelappene kan legges i krukker og bæres fram til alteret når bønnevandringen er slutt.
- Lystenning – i lysglobe og/eller annet sted i rommet.
- Skriftemål – de som ønsker å få tilsagt syndenes forlatelse, kan knele ned ved framsatte stoler og bekjenne sine synder (se Veiledning om skriftemål s. 000). Liturgen/medliturgen legger hendene på den knelendes hode og sier tilsigelsordene: *"Etter vår Herre Jesu Kristi ord og befaling, tilsier jeg deg alle dine synders nådige forlatelse, i Faderens og Sønnens og Den Hellige Ånds navn."*
- Fotvasking – Dette er mest aktuelt på spesielle gudstjenestedager, for eksempel skjærtorsdag.
- Andre elementer, for eksempel knyttet til temaet i gudstjenestens. Stasjoner som gir informasjon om og hjelp til fordykning. Symbolhandlinger, formingsoppgaver og lignende.

- Kunstverk som sted for ettertanke og bønn. Gjerne installasjoner eller samtidskunst som man kan låne/leie av kunstnere.

I gudstjenester uten nattverd kan bønnevandringen avsluttes med at man ber Fadervår som fellesbønn.

(**Utgår:** I gudstjenester hvor bønnevandringen skjer samtidig med nattverdmåltidet, avsluttes vandringen etter at alle har mottatt nattverden, og liturgen ser at det er tid for å avslutte vandringen.)

(**Utgår:** Da kan) Bønnekrukker kan bæres fram og settes på alteret.

(**Utgår:** Deretter følger nattverdets tilsigelsesord. Etter disse ordene kan eventuelt) Noen av bønnene kan eventuelt leses dersom det er opplyst om det på forhånd. Bønnevandringen (utgår: Og det hele kan) avsluttes med en felles bønn for kirken og verden, som eventuelt kan avsluttes slik: (utgår: eller en annen passende bønn)

L: I dine hender, Gud, legger vi alt og alle vi nå har bedt for, i Jesu Kristi navn.

III. FORMULERTE FORBØNNER

Forbønn 1

ML/L: For din kirke på jorden, for fellesskap mellom de troende, for evangeliets fremgang i hele verden ber vi deg, Gud.

M: **Menighetssvar** (kort menighetssvar – lest eller sunget)

ML/L: For din kirke i vårt land, for vår biskop og våre menigheter, for alle dine tjenere og medarbeidere ber vi deg, Gud.

M: **Menighetssvar** (kort menighetssvar – lest eller sunget)

ML/L: Om vekst i troen gjennom Ord og Sakrament, om trofasthet i bønn, om tålmodighet og glede ber vi deg, Gud.

M: **Menighetssvar** (kort menighetssvar – lest eller sunget)

ML/L: Om frihet og fred i verden, om brød til de sultende, om rettferdighet for flyktninger og forfulgte, om fellesskap over grensene ber vi deg, Gud.

M: **Menighetssvar** (kort menighetssvar – lest eller sunget)

ML/L: For vår konge og hans hus, for alle som har lederansvar iblant oss ber vi deg, Gud.

M: **Menighetssvar** (kort menighetssvar – lest eller sunget)

ML/L: For alle syke og nedbrutte, for ensomme og forlatte, for alle i fristelse og fare ber vi deg, Gud.

M: **Menighetssvar** (kort menighetssvar – lest eller sunget)

ML/L: Om ditt nærvær i all nød, om kraft til å tjene og til en gang å nå det evige liv ber vi deg, Gud.

M: **Menighetssvar** (kort menighetssvar – lest eller sunget)

Eventuelt kan det følge bønnestillhet innledet med ordene:

ML/ L: I stillhet vil vi nå legge fram for deg det hver og en av oss har på hjertet
Bønnestillhet

ML/L *avslutter med:*

Gud, vi ber deg.

M: **Menighetssvar** (kort menighetssvar – lest eller sunget)

(Bearbeidet etter Forbønn D i prekengudstjenesten)

Forbønn 2

Allmektige, evige Gud, vi takker deg og priser ditt hellige navn,
for du er god og din barmhjertighet tar aldri slutt.

Vi ber for den verdensvide kirke.

Gi enhet mellom alle troende.

La evangeliet ha fremgang i alle land.

Se i nåde til det folk som du ga
dine løfter i den gamle pakt.

Styrk forkynnere og misjonærer
og alle som strider troens gode strid.

(For... Aktuelle bønneemner kan nevnes.)

Hold oss fast i din sannhet.

Det ber vi deg om, Gud.

M: **Menighetssvar**

Vi ber for menigheten vår.

Gi oss mot og vilje til å tjene deg.

Styrk oss gjennom ordet og sakramentene,
så vi får kraft og vilje til å stå sammen mot onde krefter.

Kall konfirmantene våre til et liv
i tro og tjeneste.

(Om... aktuelle bønneemner kan nevnes.)

Led oss ved ditt ord og din visdom.

Det ber vi deg om, Gud.

M: **Menighetssvar**

Vi ber for mennesker som har det vondt,
for syke og ensomme,
for hjemløse,
for flyktninger og krigsofre,
for alle som lider urett og er undertrykt,
og for dem som nylig er kommet til landet vårt.

(For... Aktuelle bønneemner kan nevnes.)

Hjelp oss å verne om menneskets verd
fra livets begynnelse til livets slutt,

det ber vi deg om Gud.

M: **Menighetssvar**

Vi ber for verden.

Bevar alle jordens folk fra flom og tørke
og velsign oss med godt og tjenlig vær.

Gi oss vilje til å ta vare på jorden du har gitt oss.

Gi fred og frihet for folk og nasjoner,
rettferdighet i samfunn og arbeidsliv,

velsignelse over arbeidet vårt,
og evne og vilje til å dele på en rettferdig måte.
(Om... Aktuelle bønneemner kan nevnes.)
Gi oss din fred.
Det ber vi deg om, Gud.

M: Menighetssvar

(Bearbeidet etter Forbønn B i prekengudstjenesten)

FORBØNN 3

Evige Gud, himmelens og jordens skaper,
vi takker og lovpriser deg for all din godhet mot oss.
Vi ber for ditt skaperverk.
Hjelp oss å forvalte det til beste for hverandre.
Led folk og nasjoner til å leve i fellesskap og fred.
Bevar vår konge. og hans hus.
Gi visdom og mot til alle som har lederansvar blant oss.
Vi ber... (her kan følge konkrete bønner som har sammenheng med temaet)
Fri oss alle fra misunnelse og mistenksomhet
og hjelp oss til å leve i fred og forsoning.
Gud, vi ber.

M: Menighetssvar

Vi ber for alle som lever i fattigdom.
Vær vern og ly for dem som er på flukt fra krig og katastrofer.
Vi ber om fred for Jerusalem og for alle
som knytter sine håp til denne byen.
Vi ber for det forsvarsløse liv.
Vær nær hos alle som er syke og som trenger hjelp.
Vi ber for alle som savner fellesskap og tilhørighet.
Hold din vernende hånd over barnet i mors liv.
Hjelp dem som utsettes for vold og overgrep.
Vi ber... (her kan følge konkrete bønner som har sammenheng med temaet)
Gjør oss til tjenere som kan lytte, lindre og lege.
Gud, vi ber.

M: Menighetssvar

Vi ber for din kirke på jord.
Fyll den med din Ånd.
Vern oss mot vrang lære og død gudsdyrkelse.
Vær hos alle som blir forfulgt for ditt navns skyld.
Vi ber for vår biskop (navnet kan nevnes)
og for alle med lederansvar i vår kirke.
Vi ber for vår menighet, for gudstjenester og samvær,
for de som *er døpt / skal døpes* i dag (*den/de dømte nevnes med fornavn*),
for deres foreldre, faddere og andre som står dem nær.
Vi ber for våre konfirmanter.
Hjelp dem å finne din vei gjennom livet.
La dem kjenne seg omsluttet av din kjærlighet.

Vi ber... (her kan følge konkrete bønner som har sammenheng med temaet)
Gi oss et åpent sinn i møte med mennesker av en annen tro eller overbevisning,
så vi ikke fordømmer og taler usant om hverandre.

Gud, vi ber.

M: Menighetssvar

Gode Gud, vi ber for de fellesskap hvor vi hører til,
i menighet, familie, vennekrets og nabolag.

Vi ber for våre barnehager og skoler,
for bedrifter og arbeidsplasser
og de som er arbeidsledige.

Vær nær hos alle som strever med sitt liv,

Vi ber... (her kan følge bønn for institusjoner i lokalsamfunnet, syke/aldershjem og lignende, vennsksapsrelasjoner til mennesker og prosjekter i andre land, og andre bønner som har sammenheng med temaet)

Vi ber for våre hjem.

La troskap og respekt prege vår omgang med hverandre.

Forbønnen kan avsluttes med

L: La oss i stillhet legge fram for deg det hver og en av oss har på hjertet

L: Gud, vi ber.

M: Menighetssvar

Forbønn 4

Far i himmelen,

Takk for at du skapte oss,
og takk for at du skapte jorden vi bor på.

Takk for at du kjenner oss og elsker oss.

Hjelp oss til å ta vare på hverandre og på alt det du har skapt.

Gud vi ber.

M: Menighetssvar

Kjære Jesus:

Du fant venner du kunne glede deg sammen med og gråte hos.

Takk for evnen vår til vennskap.

Hjelp oss å være til stede for hverandre.

La alle mennesker finne noen de kan stole på.

Du har vist oss at alle mennesker er like viktige og like verdifulle.

Vær hos alle som lider på grunn av uforstand eller ondskap.

Hjelp oss til å kjempe mot undertrykkelse og urett.

Gud, vi ber.

M: Menighetssvar

Gode hellige Ånd:

Du viser oss veien vi skal gå.

Gi oss vilje og kraft til å gå den.

Gi oss visdom og styrke så vi kan stå sammen.

Du har kalt oss til å være din kirke.

Kom til oss med dine gaver
og hjelp oss å være lys og salt i verden.
Gud, vi ber.
M: **Menighetssvar**

Forbønn 5

Forbønn (Oversettelse/bearbeiding av forbønn 1, Svenska kyrkans handbok)

Gud, du har skapt himmel og jord.
Vi takker deg for alt liv.
Lær oss å ta vare på ditt skaperverk
og forvalte det med omsorg og visdom.

Gud, du elsker alle mennesker.
Vi takker deg for fred og frihet.
Vi ber om kraft til å forsvare alle svake
og til å kjempe for rettferd og fred.

Gud, du bor i våre hjerter.
Vi takker deg for glede og livskraft.
Vi ber om hjelp til å følge ditt kall
og nåde til å leve i troen på deg.

Gud, du gir din kirke styrke.
Vi takker deg for helgener og martyrer som vitnet om deg.
Vi ber om klarsyn til å se din vilje
og mottil å leve etter den.
I Jesu navn.
Amen

LITANIER

Fredslitaniet

Det kan bes en kort bønn med aktuelle bønneemner etter dette litaniet. Eventuelt kan det avsluttes med "La oss i stillhet legge fram for deg det hver og en av oss har på hjertet."

Litaniets tekst kan også danne mønster for utforming av aktuelle bønner, som kan erstatte enkelte eller alle bønnene.

ML Vi ber om velsignelse

L Velsignet være ditt rike, Fader, Sønn og Hellig Ånd, nå og alltid og i evighet.
A Amen

Litaniet kan eventuelt begynne her:

ML La oss be i fred til Herren.

A Herre, miskunne deg / Kyrie eleison

ML Om fred fra det høye og frelse for vår sjel,
la oss be til Herren.

A Herre, miskunne deg / Kyrie eleison

ML Om fred i hele verden, om samhold i Guds hellige kirke, og om alles enhet,
la oss be til Herren.

A Herre, miskunne deg / Kyrie eleison

ML For dette hellige hus og for dem som trer inn i det med tro, ærbødighet og gudsfrykt, la oss be til Herren.

A Herre, miskunne deg / Kyrie eleison

ML For hele Guds folk, for alle vår kirkes tjenere, for våre prester og vår biskop (**navn kan nevnes**), la oss be til Herren.

A Herre, miskunne deg / Kyrie eleison

ML For denne by/bygd og for alle land og steder, og for de troende som bor der, la oss be til Herren.

A Herre, miskunne deg / Kyrie eleison

ML Om tjenlig vær, om rikelig grøde på jorden og om fredelige tider, la oss be til Herren.

A Herre, miskunne deg / Kyrie eleison

ML For dem som ferdes til sjøs, på land og i luften, for de syke og for dem som lider, for fanger og deres frelse, la oss be til Herren.

A Herre, miskunne deg / Kyrie eleison

ML At vi må bli befridd fra all trengsel, vrede, nød og fare, la oss be til Herren.

A Herre, miskunne deg / Kyrie eleison

ML Hjelp oss, frels oss, miskunn deg over oss, og vern oss, Herre, i din nåde.

A Herre, miskunne deg / Kyrie eleison

ML La oss komme dem i hu som var tro like til døden, så vi overgir oss selv og hverandre og våre liv til Herren Jesus Kristus.

A Ja, til deg, vår Herre.

L For seieren, æren og makten tilhører deg,

Fader, Sønn og Hellig Ånd, nå og alltid og i evighet.

A Amen. / Amen, amen, amen.

Litaniet

Dette mest tradisjonelle litaniet i vår kirke ble utformet av Martin Luther, på grunnlag av det middelalderske helgenlitanie. Det har særlig vært knyttet til fastetiden og Bots- og bønnedag.

Menigheten kan synge hele vers 2 og 8.

På gudstjenester med nattverd kan det avsluttende "O du Guds Lam" utelates i litaniet.

1

A Kyrie eleison, Gud Fader, miskunne deg.

Kriste eleison, Herre Krist, miskunne deg.

Kyrie eleison, Hellig Ånd, miskunne deg.

2

ML/L/A Gud, vår Far i himmelen,

A miskunne deg over oss.

ML/LA Herre Jesus, verdens Frelser,

A miskunne deg over oss.

ML/L/A Hellig Ånd, vår trøster,

A miskunne deg over oss.

3

ML/L Fra alle synder, fra all villfarelse, fra alt det som ondt er,

A fri oss, kjære Herre Gud.

4

ML/L Fra en ond og brå død, fra krig og undertrykkelse,
fra ulykker og ødeleggelse,

A fri oss, kjære Herre Gud.

ML/L Fra den evige død,

A fri oss, kjære Herre Gud.

5

ML/L For Kristi hellige fødsels skyld, for hans kors og hans død,
for hans seierrike oppstandelse og himmelfart,

i vår lykkes tid, i vår sorg og vår nød,

i vår siste time og på dommens dag,

A hjelp oss, kjære Herre Gud.

6

ML/L Styr og led din hellige kristne kirke,
og la den forenes i din sannhet.

Gi kirken tjenere som holder fast på ditt ord.

Bevar oss fra vrang lære og død tro.

A Hør oss, kjære Herre Gud.

ML/L Styrk vår menighet med din Ånd og kraft.

Kall de frafalne tilbake, og la ditt ord ha fremgang på jorden.

A Hør oss, kjære Herre Gud.

7

ML/L Gi fred og samhold i alle land. Vern vårt folk og vår konge.

Bevar vår jord og velsign vårt arbeid.

A Hør oss, kjære Herre Gud.

ML /L Kom dem til hjelp som er i nød og fare.

Gjør vel mot dem som gjør ondt mot oss.

Miskunn deg over alle mennesker.

A Hør oss, kjære Herre Gud.

ML/L Jesus Kristus, Guds Sønn.

A Herre, ta imot vår bønn.

8

ML/L/A O du Guds Lam, som bærer verdens synder,

A miskunne deg over oss.

ML /L/A O du Guds Lam, som bærer verdens synder,

A miskunne deg over oss.

ML/L /A O du Guds Lam, som bærer verdens synder,

A gi oss din fred.

9

A Å Herre, hør vår bønn, og la vårt rop komme til deg. Amen.

Det kan bes noen korte bønner mellom litaniet og fastekollekten. Eventuelt kan bønnene avsluttes med "La oss i stillhet legge fram for deg det hver og en av oss har på hjertet."

L/ML: Vi takker deg, Gud, vår Far,
du som har gitt oss din enbårne Sønn, Jesus Kristus,

for at hver den som tror på ham,
ikke skal gå fortapt, men ha evig liv.

Vi takker deg, Jesus Kristus,
du som har båret våre synder på ditt hellige legeme
og slettet ut vår skyld med ditt blod.

Vi takker deg, Hellige Ånd,
du som gir oss denne tro i våre hjerter
at Jesus Kristus er vår eneste redning og frelse.

Gud, gi oss din nåde, så vi fullt og fast tror
at alle våre synder er tilgitt for Jesu Kristi lidelse og døds skyld.
Styrk oss ved din hellige Ånd, så vi daglig motstår
synd og fristelser og alltid holder oss nær til Jesus,
inntil vi ser ham ansikt til ansikt.

Vi ber i Jesu Kristi navn.

A: **Amen.**

KIRKEÅRSPREFASJONER *(NB. Ingen forslag til justeringer)*

Liturgen messer eller fremsier kirkeårsprefasjonen.

Advent

I sannhet verdig og rett er det at vi alltid og alle steder takker deg,
allmektige Gud, evige Far, ved Jesus Kristus, vår Herre, han som du
sendte til frelse for verden for å oppfylle de løfter du gav ditt folk gjennom
profetene. Ved ham lovsynger englene din herlighet, og din
menighet i himmelen og på jorden priser ditt navn med samstemmig
jubel. Med dem vil også vi forene våre røster og tilbedende synge:

Jul og Maria budskapsdag

I sannhet verdig og rett er det at vi alltid og alle steder takker deg,
allmektige Gud, evige Far, ved Jesus Kristus, vår Herre, han som
for vår skyld ble menneske for at vi skulle bli dine barn,

frelst ut av mørket og inn i ditt underfulle lys. Ved ham lovsynger englene din herlighet, og din menighet i himmelen og på jorden priser ditt navn med samstemmig jubel. Med dem vil også vi forene våre røster og tilbedende synge:

Åpenbaringstiden

I sannhet verdig og rett er det at vi alltid og alle steder takker deg, allmektige Gud, evige Far, ved Jesus Kristus, vår Herre, han som åpenbarte din herlighet for verden, så den som følger ham ikke skal vandre i mørket, men ha lys og evig liv. Ved ham lovsynger englene din herlighet, og din menighet i himmelen og på jorden priser ditt navn med samstemmig jubel. Med dem vil også vi forene våre røster og tilbedende synge:

Faste

I sannhet verdig og rett er det at vi alltid og alle steder takker deg, allmektige Gud, evige Far, ved Jesus Kristus, vår Herre, han som elsket oss og gav seg selv for oss, så han ble lydig til døden, ja døden på korset. Ved ham lovsynger englene din herlighet, og din menighet i himmelen og på jorden priser ditt navn med samstemmig jubel. Med dem vil også vi forene våre røster og tilbedende synge:

Påske

I sannhet verdig og rett er det at vi alltid og alle steder takker deg, allmektige Gud, evige Far, ved Jesus Kristus, vår Herre. Han er det rette påskelam, som har båret våre synder, og ved sin oppstandelse har han seiret over døden. Ved ham lovsynger englene din herlighet, og din menighet i himmelen og på jorden priser ditt navn med samstemmig jubel. Med dem vil også vi forene våre røster og tilbedende synge:

Kristi himmelfartsdag og søndag før pinse

I sannhet verdig og rett er det at vi alltid og alle steder takker deg, allmektige Gud, evige Far, ved Jesus Kristus, vår Herre, han som for opp til himmelen og nå sitter ved din høyre hånd. Ved ham lovsynger englene din herlighet, og din menighet i himmelen og på jorden priser ditt navn med samstemmig jubel. Med dem vil også vi forene våre røster og tilbedende synge:

Pinse

I sannhet verdig og rett er det at vi alltid og alle steder takker deg, allmektige Gud, evige Far, ved Jesus Kristus, vår Herre, han som troner ved din høyre hånd og har sendt Den hellige ånd over sine vitner, så ditt folk kan juble av glede og forkynne dine store gjerninger på mange tungemål. Ved ham lovsynger englene din herlighet, og din menighet i himmelen og på jorden priser ditt navn med samstemmig jubel. Med dem vil også vi forene våre røster og tilbedende synge:

Treenighetstiden

I sannhet verdig og rett er det at vi alltid og alle steder takker deg, allmektige Gud, evige Far, ved Jesus Kristus, vår Herre, han som du sendte til frelse for verden, for at vi ved hans død skulle få tilgivelse for syndene og ved hans oppstandelse vinne det evige liv. Ved ham lovsynger englene din herlighet, og din menighet i himmelen og på jorden priser ditt navn med samstemmig jubel. Med dem vil også vi forene våre røster og tilbedende synge:

eller

I sannhet verdig og rett er det at vi alltid og alle steder takker deg, allmektige Gud, evige Far, ved Jesus Kristus, vår Herre. Han er det levende brød som kommer ned fra himmelen og gir verden liv, så den som kommer til ham, ikke skal hungre, og den som tror på ham, aldri skal tørste. Ved ham lovsynger englene din herlighet, og din menighet i himmelen og på jorden priser ditt navn med samstemmig jubel. Med dem vil også vi forene våre røster og tilbedende synge:

eller

I sannhet verdig og rett er det at vi alltid og alle steder takker deg, allmektige Gud, evige Far, ved Jesus Kristus, vår Herre, han som kom til oss med himlenes rike og forkynte det glade budskap, så syndere får sitte til bords i Guds rike. Ved ham lovsynger englene din herlighet, og din menighet i himmelen og på jorden priser ditt navn med samstemmig jubel. Med dem vil også vi forene våre røster og tilbedende synge:

eller

I sannhet verdig og rett er det at vi alltid og alle steder takker deg, allmektige Gud, evige Far, ved Jesus Kristus, vår Herre, han som gjorde oss til sine disipler og lovte å være med oss alle dager inntil verdens ende. Ved ham lovsynger englene din herlighet, og din menighet i himmelen og på jorden priser ditt navn med samstemmig jubel. Med dem vil også vi forene våre røster og tilbedende synge:

Allehelgensdag, martyrdager

I sannhet verdig og rett er det at vi alltid og alle steder takker deg, allmektige Gud, evige Far, ved Jesus Kristus, vår Herre, han som var Frelser og forbilde for alle dine hellige som har fullført løpet og bevart troen. Ved ham lovsynger englene din herlighet, og din menighet i himmelen og på jorden priser ditt navn med samstemmig jubel. Med dem vil også vi forene våre røster og tilbedende synge:

NATTVERDBØNNER

Nattverdbønn A

Justert hovedgudstjeneste

(Fra høymessen 1977 revidert)

37

Høringsforslag 2018 Kirkerådet

Innledende lovprisning

L messer eller fremsier kirkeårets prefasjon:

I sannhet verdig og rett er det...

A *Hellig Sanctus*

L/ML: Vi priser deg, hellige Gud, himmelens og jordens Skaper, du som har elsket verden og gitt din Sønn, Jesus Kristus, for at han skulle frelse oss fra synd og død og vinne deg et hellig folk.

L: Vi ber deg: Send din Ånd over () disse gaver, så vi i tro kan ta imot Jesus Kristus i brødet og vinen. (Utgår: oss og)

Innstiftelsesordene VERBA

L: Vår Herre Jesus Kristus, i den natt da han ble forrådt, tok han et brød, takket, brøt det, gav disiplene og sa: Ta imot og spis! Dette er min kropp som gis for dere. Gjør dette til minne om meg. Likeså tok han begeret etter måltidet, takket, ga dem og sa: Drikk alle av det. Dette beger er den nye pakt i mitt blod som utøses for dere så syndene blir tilgitt. Gjør dette så ofte som dere drikker det, til minne om meg. (Utgår: kalken)

Her kan følge:

Troens mysteriumn

L: Stort er troens mysterium.

A: Kristus døde. Kristus stod opp. Kristus skal komme igjen.

(Utgår: Følgende setning kan tilføyes:)

Ham være ære for kjærligheten som er sterkere enn døden.

(NB. Dette betyr at siste setning alltid inngår i dette leddet i alle nattverdbønnene).

L/ML: Nådige Gud, vi feirer dette måltidet med glede og takk for din Sønn's fullbrakte offer, i troen på hans seierrike oppstandelse og himmelfart og i forventning om hans gjenkomst i herlighet. Vi ber deg: Fyll oss med din Ånd og kjærlighet, så vi kan gjenkjenne Kristus i den som sulter og tørster. Lær oss å elske hverandre som han har elsket oss, og la oss en gang samles hos deg i ditt fullendte rike.

A: Fadervår

Nattverdbønn B

(Etter Hippolyt 200-tallet)

Innledende lovprisning

L messer eller fremsier kirkeårets prefasjon, eller følgende ord:

Vi takker deg, (□) Gud, ved din elskede Sønn Jesus Kristus. Han er det evige Ord, og ved dette Ord skapte du alt. Da tiden var inne, sendte du ham til verden som frelser og befrier. For dette priser vi deg, sammen med alle dine hellige i himmelen og på jorden:

A *Hellig* Sanctus

L/ML: Vi priser (lover) deg Gud (og takker deg) for (din Sønn) Jesus Kristus, din tjener. Han kom fra himmelen, og ved Den hellige ånd (Åndens kraft ble han født av) og jomfru Maria ble han menneske av kjøtt og blod. (han levde under samme kår som oss og endte sitt liv) Han oppfylte din vilje da han strakte ut sine hender på korsets tre. Slik tilintetgjorde han døden, brøt ondskapens lenker og åpenbarte oppstandelsen fra de døde. (for oss legemets oppstandelse.) Derfor minnes vi hans død og oppstandelse når vi bærer brødet og vinen fram for deg. (bringer fram for deg disse gaver.)

L: Vi ber deg: Send din hellige Ånd over disse gaver, så de for oss blir livets brød og frelsens beger. (utgår: kalk.)

Innstiftelsesordene VERBA

L: Vår Herre Jesus Kristus, i den natt da han ble forrådt, tok han et brød, takket, brøt det, gav disiplene og sa: Ta imot og spis! Dette er min kropp som gis for dere. Gjør dette til minne om meg. Likeså tok han begeret etter måltidet, takket, ga dem og sa: Drikk alle av det. Dette beger er den nye pakt i mitt blod som utøses for dere så syndene blir tilgitt. Gjør dette så ofte som dere drikker det, til minne om meg. (Utgår: kalken)

Her kan følge:

Troens mysteriumn

L: Stort er troens mysterium.

A: Kristus døde. Kristus stod opp. Kristus skal komme igjen.

(Utgår: Følgende setning kan tilføyes:)

Ham være ære for kjærligheten som er sterkere enn døden.

L/ML: La alle som får del i brødet og vinen, forenes til ett. Fyll oss med din hellige Ånd og grunnfest oss i sannheten, så vi kan prise deg i din hellige kirke nå og i all evighet. Amen. (utgår: og leve til din ære.)

A: Fadervår

Nattverdbønn C

(Bygger på paulinske tekster)

Innledende lovprisning

L messer eller fremsier kirkeårets prefasjon, eller følgende ord:

Å, dyp av rikdom og visdom og kunnskap hos deg, Gud!

Himlene forteller om din herlighet, og jorden vitner om dine henders verk.

Sammen med de troende gjennom alle tider vil vi prise ditt hellige navn:

A *Hellig* Sanctus

L/ML: Hellig og barmhjertig er du, Gud,
som ikke vendte deg bort da mennesket syndet,
men gav (ditt) løfte til Abraham om velsignelse for alle folkeslag.

Mektig og trofast er du, som befridde ditt folk fra treldom,
og fornyet løftene gjennom profetene. (fornyet dine løfter)

Da tiden var inne, sendte du din Sønn, født av Maria,
for å kjøpe oss fri og gi oss retten til å være dine barn.

Ved hans død på korset forsonte du alt med deg selv og skapte fred,
og ved hans oppstandelse ble døden overvunnet.

L: Vi ber deg: Send din Ånd over disse dine gaver. (over oss og)

Foren oss i troen på din nåde, så vi kan ta imot Jesu legeme og blod
til forsoning og fred, og forkynne hans død til han kommer.

Innstiftelsesordene VERBA

L: Vår Herre Jesus Kristus, i den natt da han ble forrådt, tok han et brød,
takket, brøt det, gav disiplene og sa: Ta imot og spis! Dette er min kropp som
gis for dere. Gjør dette til minne om meg. Likeså tok han begeret etter
måltidet, takket, ga dem og sa: Drikk alle av det. Dette beger er den nye pakt i
mitt blod som utøses for dere så syndene blir tilgitt. Gjør dette så ofte som dere
drikket det, til minne om meg.

Her kan følge:

Troens mysterium

L: Stort er troens mysterium.

A: Kristus døde. Kristus stod opp. Kristus skal komme igjen.

(Utgår: Følgende setning kan tilføyes:)

Ham være ære for kjærligheten som er sterkere enn døden.

L/ML: Evige Gud, forny oss ved din Ånd. Sammen med alt som er skapt,
venter vi med lengsel på å bli frigjort fra forgjengelighet og få del i den frihet
som dine barn skal eie i herligheten. Fra deg og ved deg og til deg er alle ting.
Deg være ære i all evighet!

A: Fadervår

Nattverdbønn D

(Bygger på Emmausberetningen, Luk 24)

Innledende lovprisning

L messer eller fremsier kirkeårets prefasjon, eller følgende ord:

Vi priser deg, evige Gud, (lovpriser)

du som har skapt verden og alt som er i den.

Det er i deg vi lever, beveger oss og er til.

Sammen med din menighet i himmelen og på jorden

lovsynger vi ditt hellige navn:

A *Hellig Sanctus*

L/ML: Vi takker deg, all godhets kilde. Du sendte din Sønn. Han ble korsfestet og stod opp fra de døde. Han åpnet skriftene og åpenbarte seg for sine venner da han brøt brødet og gav dem.

L: Nå ber vi deg: La din hellige Ånd komme over disse gaver (over oss og dine gaver), så våre øyne åpnes, og vi kjenner ham igjen som vår korsfestede og oppstandne Frelser.

Innstiftelsesordene VERBA

L: Vår Herre Jesus Kristus, i den natt da han ble forrådt, tok han et brød, takket, brøt det, gav disiplene og sa: Ta imot og spis! Dette er min kropp som gis for dere. Gjør dette til minne om meg. Likeså tok han begeret etter måltidet, takket, ga dem og sa: Drikk alle av det. Dette beger er den nye pakt i mitt blod som utøses for dere så syndene blir tilgitt. Gjør dette så ofte som dere drikker det, til minne om meg. (Utgår: kalken)

Her kan følge:

Troens mysteriumn

L: Stort er troens mysterium.

A: Kristus døde. Kristus stod opp. Kristus skal komme igjen.

(Utgår: Følgende setning kan tilføyes:)

Ham være ære for kjærligheten som er sterkere enn døden.

L/ML: Hellige Gud, gi oss brennende hjerter, så vi i undring og glede tar vare på ditt ord og viser barmhjertighet mot den som lider. Bli hos oss, også når vi tviler og sørger. Gå med oss, inntil savn og smerte har veket for evig jubel og lovsang!

A: Fadervår

Nattverdbønn E

(Bearbeidet etter Familiemessen fra 2003)

Innledende lovprisning

L messer eller fremsier kirkeårets prefasjon, eller følgende ord:

L: Vi takker deg, gode Gud, du som holder himmel og jord i dine hender. Du har skapt oss i ditt bilde og gitt oss livet i gave (NB: setningen er flyttet opp fra bønnen nedenfor). Sammen med englene og din menighet i himmelen og på jorden lovsynger vi ditt hellige navn: (utgår: lovpriser)

A *Hellig Sanctus*

L/ML: Hellige Gud,(_) vi takker deg for Jesus Kristus, verdens frelser. Han døde og stod opp igjen for å gi oss evig liv (utgår: så vi ved troen på ham får tilgivelse for syndene og evig liv). Vi takker deg for dåpens gave, der vi blir født på ny, og for nattverden, der du samler oss som dine venner (utgår: din store familie).

L: Vi ber deg: Send din hellige Ånd over brødet og vinen. (utgår: oss og over dine gaver). Gjør oss til ett med hverandre og med Jesus Kristus.

Innstiftelsesordene VERBA

L: Vår Herre Jesus Kristus, i den natt da han ble forrådt, tok han et brød, takket, brøt det, gav disiplene og sa: Ta imot og spis! Dette er min kropp som gis for dere. Gjør dette til minne om meg. Likeså tok han begeret etter måltidet, takket, ga dem og sa: Drikk alle av det. Dette beger er den nye pakt i mitt blod som utøses for dere så syndene blir tilgitt. Gjør dette så ofte som dere drikker det, til minne om meg. (Utgår: kalken)

Her kan følge:

Troens mysterium

L: Stort er troens mysterium.

A: Kristus døde. Kristus stod opp. Kristus skal komme igjen.

(Utgår: Følgende setning kan tilføyes:)

Ham være ære for kjærligheten som er sterkere enn døden.

L/ML: Gud, fyll oss med din Ånd. Ta oss alle i favn, slik en kjærlig mor samler barna sine om seg. La de små bli opphøyet og de sultne bli mett med gode gaver. (utgår: Gi oss å elske hverandre, slik du elsker oss.)

Liturgen og/eller ett eller flere barn sier:

Sammen med alle dine barn ber vi den bønn som din Sønn har lært oss:

A: *Fadervår*

Nattverdbønn F

(Etter Gudstjenesteboken fra 1992, alternativ II.1 «Johannesordningen»)

Innledende lovprisning

L messer eller fremsier kirkeårets prefasjon, eller følgende ord:

L: Evige, allmektige Gud, du holder himmel og jord i dine hender, du nevner oss alle ved navn, så vi skal tilhøre deg og være ditt folk på jorden. Sammen med de troende gjennom alle tider og med de himmelske herskarer vil vi prise ditt hellige navn.

A *Hellig* Sanctus

L/ML: Hellige Gud, (allmektige Herre, nådige Far.) uten ende er din miskunn, og evig er ditt herredømme. Du har fylt ditt skaperverk med lys og liv; himmelen og jorden er fulle av din herlighet. Gjennom Abraham lovte du å velsigne alle folkeslag. Du berget Israel, ditt utvalgte folk. Gjennom profetene fornyet du ditt løfte. Og da tiden var kommet, sendte du din Sønn, han som i ord og gjerning forkynte ditt rike og var lydige mot din vilje helt til døden.

L: Vi ber deg: Send din Ånd over disse gaver, så vi i tro kan ta imot Jesus Kristus i brødet og vinen.

Innstiftelsesordene VERBA

L: Vår Herre Jesus Kristus, i den natt da han ble forrådt, tok han et brød, takket, brøt det, gav disiplene og sa: Ta imot og spis! Dette er min kropp som gis for dere. Gjør dette til minne om meg. Likeså tok han begeret etter måltidet, takket, ga dem og sa: Drikk alle av det. Dette beger er den nye pakt i mitt blod som utøses for dere så syndene blir tilgitt. Gjør dette så ofte som dere drikker det, til minne om meg. (Utgår: kalken)

L/ML: Derfor, så ofte som vi spiser dette brødet og drikker av kalken, forkynner vi Herrens død, inntil han kommer.

Her følger:

Troens mysterium

L: Stort er troens mysterium.

A: Kristus døde. Kristus stod opp. Kristus skal komme igjen.

Ham være ære for kjærligheten som er sterkere enn døden.

L/ML: Derfor, barmhjertige Far, vil vi med dette brødet og dette begeret (denne kalken) komme i hu at Herren gav sitt liv for oss. Og i troen på hans oppstandelse venter vi på at han kommer igjen i makt og herlighet og vil holde sitt store gjestebud sammen med sitt folk.

A: Amen. Ja, kom, Herre Jesus.

L: Vi ber deg, allmektige Gud, vår skaper (allmektige Far), gi oss din hellige Ånd. La oss kjenne kraften av Kristi oppstandelse, så vi som tar imot hans legeme og blod, kan leve til pris og ære for din herlighet og få del i den arven som de hellige får i lyset.

A: Amen. Ja, kom, du hellige Ånd.

L: Forèn vår bønn med bønnene fra dine tjenere alle steder og gjennom alle tider, og med forbønnen fra vår store øversteprest, som alltid ber for oss, inntil han kommer med seier, som Herren over alle ting. Ved Ham og i Ham og i samfunn med Den hellige ånd skal du ha all herlighet og ære, allmektige Far, evige Gud, nå og til evig tid.

A: *Fadervår*

Nattverdbønn G

(Ny nattverdbønn)

Denne korte nattverdbønnen kan brukes ved særskilte anledninger, for eksempel når det er mange som blir døpt i gudstjenesten. Også denne bønningen innledes med punkt 18. Forberedelse av måltidet og Prefasjonsdialogen i punkt 19 og avsluttes med punkt 20 og 21 i Ordning for hovedgudstjeneste.

Innledende lovprisning

L messer eller fremsier kirkeårets prefasjon, eller følgende ord:

L: Gode Gud, du har skapt oss og kalt oss ved navn. Du åpner din hånd og metter alt som lever med det gode. Sammen med din menighet i himmelen og på jorden lovsynger vi ditt hellige navn:

A Hellig Sanctus

L: Vi takker deg for Jesus Kristus, vår frelser. Han er det levende brød som kommer ned fra himmelen og gir verden liv. Vi ber deg: Send din Ånd over oss og dine gaver, så vi i takk og tro kan ta imot Jesus Kristus i brødet og vinen.

Innstiftelsesordene VERBA

L: Vår Herre Jesus Kristus, i den natt da han ble forrådt, tok han et brød, takket, brøt det, gav disiplene og sa: Ta imot og spis! Dette er min kropp som gis for dere. Gjør dette til minne om meg. Likeså tok han begeret etter måltidet, takket, ga dem og sa: Drikk alle av det. Dette beger er den nye pakt i mitt blod som utøses for dere så syndene blir tilgitt. Gjør dette så ofte som dere drikker det, til minne om meg. (Utgår: kalken)

Her kan følge:

Troens mysterium

L: Stort er troens mysterium.

A: Kristus døde. Kristus stod opp. Kristus skal komme igjen.

(Utgår: Følgende setning kan tilføyes:)

Ham være ære for kjærligheten som er sterkere enn døden.

L:/ML: Sammen med alle dine barn ber vi den bønn som din Sønn har lært oss.

A: Fadervår